

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Sacramentis. In qua Tractatibus decem de Sacramentis in genere, tum
speciatim, videlicet de Baptismo, Confirmatione, Eucharistia spectata vt
Sacramento, & vt sacrificio: de Pœnitentia, de Suffragiis, Indulgentiis, &
Iubilo, de Bulla Cruciat, de Extrema-vnctione, & demum de Ordinis
Sacramento ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qualiter Pœnitentiæ virtus peccatum, tam mortale, quàm veniale remittat.

2

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76649)

non remitti: siquidem detestatione remittitur. Etenim, vt supra dixi, detestatio peccati proueniens ex charitate, penitentia est perfectissima, tamen non fit specialis virtus à reliquis distincta: amor vero procedens hanc detestationem non est sufficiens dispositio ad culpæ remissionem, si illius memor sis: quia stante amore, & cognitione peccati suspendere nequis detestationem, ac proinde vtroque actu, & amoris, & detestationis te ad iustificationem disponis. At, si peccati sis immemor, actu solo charitatis, & amoris Dei super omnia te optimè ad iustificationem disponere potes. Neque inde fit tibi peccatum remitti absque illius penitentia: quia ille actus charitatis peccati penitentia est emiaenter: siquidem detestationem inferret, si peccatum obliuisceretur, tamen non fit penitentia formalis, quod non videtur necessariò requisitum, vt late probat Agid. de Coninch. disputat. 2. de penitent. dub. 6. à num. 50. Laymann. libr. 5. summ. tractat. 6. capit. 2. numer. 3. Ex his constat solutio rationum prioris sententia, quibus non oportet sigillatim respondere.

PUNCTUM II.

Qualiter penitentia virtus peccatum, tam mortale, quam veniale remittat.

1. Fides docet, penitentiam quodlibet peccatum delere posse.
2. Soluuntur obiectiones aliquot.
3. Remisso vno mortali, omnia secundum legem Dei remittuntur.
4. Culpa remissa, & poena aeterna remittitur.
5. Ad remissionem venialis penitentia formalis, vel virtualis requisita est.
6. Contritio perfecta omnia remittit.
7. Attritionem negant plures sufficere ad venialem remissionem extra sacramentum, & qualiter probatur.
8. Expenduntur predicta rationes.
9. Satis est probabile attritionem, quae se ad peccata venialia extendit, peccata remittere.
10. Oratione Dominica, aliisque precibus veniam exposcuntibus peccatum veniale remittitur.
11. Limitat Layman. hanc doctrinam, vt ex imperio charitatis predicta orationes procedant.
12. Rigida limitatio, etsi probabilis.
13. Sola charitas anima inherens videtur sufficiens.
14. Qualiter panis, aquaeque benedicta, & alia sacramentalibus concedatur venialium remissio.
15. Nunquam peccatum, siue veniale, siue mortale, remittitur sine proposito formali, vel virtuali illud non committendi.
16. Expenditur triplex discrimen inter propositum cauendi peccata mortalia, vel venialia.
17. Peccata se remittuntur, vt penitus extinguantur. Secus bona opera ab homine iusto facta per peccatum.
18. Quare bona opera reuiscant, non verò peccata.
19. Proponitur obiectio, & solutio.

1. Penitentia quodlibet peccatum deleri posse, fide tenendum est. Neque enim est vllum peccatum in hac vita ita graue, quod penitentia deleri non possit, vt definitur in cap. Firmiter. de summ. Trinit. & colligitur ex illo Oleez 13. perditio tua, Israel: tantummodo in me auxilium tuum. & plurius comprobatur Bellatmin. lib. 2. de grat. & libero arbit. cap. 5.

2. Neque obstat affirmari Matth. 12. numer. 31. Marc. 9. 29. Lucae 12. 10. blasphemiam in Spiritum Sanctum, neque in hoc saeculo, neque in futuro remitti: quia id dictum non est, quasi id nunquam remittatur: credi enim probabiliter potest, aliquos ex his, qui in Christum blasphemabant, affirmantes in Beelzebub eicere Demonia, conuersos esse, & remissionem illius, aliorumque peccatorum fuisse consecutos. Sed idè negatur, eorum peccatum in Spiritum Sanctum in hoc saeculo, vel in futuro remitti: quia regulariter, inquam, & ordinariè non remittitur, eò quod illius non doceant. Quod prouenit ex malitia, qua peccat, ob quam nullam in peccato exculpationem habent, merenturque à Deo deleri. Quod si roges, qua de causa blasphemiam illam Iudeorum, qua Iudaei miracula Christi Domini Beelzebub tribuebant, appellauerit Christus Dominus peccatum contra Spiritum Sanctum, cum potius contra ipsum fuerit? Multiplieret Maldonat. in predictum locum Matth. respondet. Sed ea responsio mihi videtur germanior, idè aduersus Spiritum Sanctum predictum peccatum esse: quia erat aduersus effectum, qui Spiritui sancto specialiter tribuitur. Etenim Spiritui sancto specialiter appropriatur illuminare mentes, in veritatis cognitionem, & manifestationem. At illi Iudaei de Christo blasphemantes ab Spiritu sancto illuminati erant,

cuiusque dono cognoscebant, miracula Christi Domini vera esse, neque à malo Spiritu procedere potuisse. Affirmare ergo ea miracula Principi Daemoniorum esse tribuenda, est lucem à diuino Spiritu communicatam obfcurare, illiusque diuinat communicationi, & efficacia resistere.

Neque item obstat, quod 1. Ioann. 5. num. 16. affirmatur, pro peccato ad mortem exorandum non esse, quasi illius salus omninò sit desperata. Nam vt bene explicat ibi Caietan. non prohibuit Ioannes pro peccato ad mortem exorare: solum enim declarauit se nolle praecipere, vt pro eo rogetur: quia esto ex parte petentis omnes conditiones adfint, vt petitiò effectum obtineat: ex parte tamen illius, pro quo fit petitiò, effectus impeditur. Qui enim ita peccat, vt in eo peccato vsque ad mortem perseverare intendat, satis indispositum se reddit venia impetrandæ, cuiuslibet pij vixi precibus, & orationibus.

Neque teritiò obstat dixisse Paulum ad Hebr. 6. impossibile est, eos, qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum es. esse, & participes facti sunt Spiritus Sancti; gustauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque saeculi venturi, & prolapsi sunt, iterum renouari ad penitentiam, rursus crucifigentes sibi metipsos Filium Dei, & ostentui habentes. Quia, si expositioni Caietan. in hunc locum adheremus, nullatenus probatur, voluisse Paulum, lapsos post Baptismum, Confirmationem, & verbi diuini doctrinam, nullum remedium habituros, sed non esse habituros remedium baptismi iteratione: esset enim talis iteratio quaedam reuocatio Filij Dei sibi metipsos. Etenim Baptismo moriuntur in Christo, & quasi cum illo sepeliuntur, ad nouitatemque vitae resurgunt. Si ergo vellent iterum Baptismo renouari, sanè Christum in semetipsis crucifigerent, & sepelirent, cum tamen vnica mors, sepultura & resurrectio illius fuerit, vnicò que Baptismo significari possit. Quod claritè explicant sequentia verba, & ostentui habentes: quasi diceret: Hæc reuocatio Filij Dei in illius publicam ignominiam cedit. Quod si non de renouatione per Baptismum; sed per penitentiam locus Pauli intelligendus sit, vt plures recentiores apud Corneliū ibi asserunt, verbum illud, impossibile, pro difficili sumendum est, iuxta illud Ierem. 13. Si mutare potest Ethiops pellem suam, & pardus varietates suas, & vos. scilicet, Iudaei, poteritis bene agere, cum didiceritis male. Et Sapient. 12. de Chanaanais dicitur: Non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. Et Ioan. 12. Propterea non poterant credere: quia iterum dixit Isaias: Excacauit oculos eorum, & indurauit cor eorum. Quibus locis, vt passim Patres declarant, non de impotentia absoluta, sed morali, id est, de difficultate graui verba predicta intelliguntur.

Neque quartò obstat, quòd idem Paul. ad Hebr. 10. dixerit: Voluntariè enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia. Si igitur nulla hostia nec sacrificium predictis superest, iam eorum salus desperata est. Non, inquam, obstat: quia hæc verba, vt inquit Caietan. non de penitentia Sacramenti, sed de penitentia Baptismi intelliguntur: quasi diceret Paulus. Voluntariè peccantibus post Baptismum non relinquitur Christus iterum in Baptismo crucifigendus: quia neque iterum Christus crucifigendus est in se, neque in Baptismo denuò instituto. Si verò hostia, & sacrificium pro penitentia sumantur, iuxta illud Plalm. 50. Sacrificium Deo, spiritus contribulatus. Voluntariè peccantibus non relinquitur penitentia, nisi difficillimè pro peccatis. Aperitiùs tamen horum verborum sensum explicuit Agidius de Coninch. de penitentia, disputat. 2. dub. 1. in fine, affirmans, Iudæis post acceptam veritatis notitiam, volentibusque legem Moyfis cum lege Christi coniungere, & sic voluntariè peccantibus, non relinquitur hostia pro peccatis: quia nec illis prodest, quam Christus de se obrulit, neque ea hostia, quæ in antiqua lege offerrebantur, cum iam sint omninò abolita.

3. Rursus penitentia ita remittit peccatum, vt vno remisso omnia mortalia secundum legem Dei remittantur. Remittit namque peccatum media gratia, & charitate, quæ omnibus peccatis æquè repugnat. Notanter dixi, omnia mortalia, quia venialia gratia, & charitati simplici non contradicunt, ideoque vnum sine alio remitti potest. Nunquam autem remittitur, quin simul infundatur gratia, vt pluribus firmat Suar. disp. 11. sect. 2. n. 20. aduersus Bonauent. & Alens. quia peccatori, & inimico Dei nunquam remittitur: neque enim ad eius remissionem, stante inimicitia, se disponere potest. Iusto autem, etsi per diuinam potentiam remitti possit absque vlla gratia infusione, sed non ex lege à Deo statuta. Decuit enim maculam, & deformitatem peccati, gratia pulchritudine deleri, quæ licet ex se cum peccato veniali non pugnet, pugnat tamen ex intentione Dei volentis ex gratia peccatum veniale temittere, & non aliter.

4. Remissa culpa, si mortalis sit, & poena aeterna remittitur: quia ne quis filius Dei, & hæres regni caelestis esse, & si

mul additus pœnæ æternæ sustinenda, ut colligitur ex Paulo ad Rom. 8. & tradit Trident. sess. 6. cap. 7. & 14. Attamen aliqua pœna temporalis, qualem Deus ab amico iusto iudicat exigendam, sicut sapiens sustinenda monet, prout docuit idem Trident. dicta sess. 6. cap. 14. & sumitur aperte ex illo Num. 20. & Deuter. 33. ubi Moyses, & Aaron priuantur terræ promissionis introitu, in pœnam delicti prauaricationis iam remissi: & 2. Reg. 12. punitur David morte filij, eò quod occasionem dederit amicis blasphemandi. & Ioëlis 2. monet Deus, conuersionem nostram fieri ex toto corde, in ieiunio, in fletu & in planctu; ideòque consulunt Cyprian. lib. de lapsis. Tertulian. de pœnit. Chrysostr. hom. de pœnit. & confess. Gregor. hom. 20. in Euang. & alij Patres, post acceptam iustitiam, pœnitentiæ opera exercete: quia credunt aliquid restare pro peccatis remissis satis faciendum. Dixit, sicut sapiens: quia aliquando ita intensa, & feruens contritio esse potest, ut virtute illius charitate informata, non solum æterna pœnæ, sed etiam qualibet alia temporalis debita aboleatur. At, si de peccatis venialibus loquamur, cum hæc non mereantur æternam pœnam, sed temporalem; regulariter illis remissis, & pœna illis debita remittitur; aliquando tamen ita repidus dolor esse potest, ut licet culpam purget, reatum alicuius pœnæ subeundum relinquat.

5. Deinde ad remissionem venialis pœnitentiæ formalis, vel virtualis requiritur, ut docent D. Thom. 3. part. quest. 87. art. 1. ubi Suarez & Valq. Coninch. disput. 2. dub. 14. num. 122. Laymann. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 4. num. 12. Nam, cum per veniale peccatum aliquo modo nostra voluntas à Dei voluntate auertatur, decuit, hanc auersionem noua diuinæ voluntati subiectione deleri. Hæc autem pœnitentiæ supernaturalis esse debet, id est, ex motu supernaturali; aliis peccato veniali, quod diuinum honorem, auctoritatem, & amicitiam offendit, non opponeretur. Præterquam quod remissio peccati venialis supernaturalis est; quippe supernaturalis salutis nostræ fini congruit. Ergo pœnitentiæ, quæ huic remissioni necessaria est, supernaturalis esse debet, cum finis, & media proportionem habere debeat: & tradit Aegid. de Coninch. de pœnit. disp. 2. dub. 14. conclus. 3.

6. Hæc igitur pœnitentiæ, si fit contritio absoluta, & perfecta, detestans peccatum veniale, quia Deo displicet, & eius amicitiam, & honorem aliquo modo lædit; sufficiens dispositio est ad omnium peccatorum remissionem: nullum enim peccatum cum ea dispositione consistere potest.

7. An verò ea attritio, quæ ex turpitudine peccati, vel ex metu gehennæ, & Purgatorii concipitur, sufficiens sit in homine iusto ad remissionem venialium extra sacramentum, non conueniunt Doctores. Negant Valq. 4. de pœnit. q. 87. art. 1. dub. 2. n. 6. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 4. n. 14. Mouentur: quia inde sequeretur, nunquam pœnitentiæ sacramento peccatum veniale remitti: quia nunquam remitti potest, quin illius saltem attritionem habeas: hæc enim est necessaria ad effectum sacramenti dispositio: at posita attritio, iam ipsum peccatum remittitur: non igitur sacramentum pœnitentiæ operari remissionem potest. Secundò, per peccatum veniale quodammodo auertimur à Deo, cuiusque amicitia: debemus ergo formaliter, seu virtualiter ad ipsum conuerti. Sed attritio non est ad Deum conuersio, quippe non est actus charitatis. Ergo attritio non est per se sufficiens dispositio ad peccati extra sacramentum remissionem. Tertio, non remittitur peccatum, etiam veniale, nisi media gratiæ infusione: at ut gratia extra sacramentum infundatur, exoptulat actum meritorium, qui ad finem supernaturalem ordinetur formaliter, vel virtualiter, aliis cum ipsa gratia proportionem non habebit, ideòque dixit S. Th. 1. 2. q. 114. art. 4. meritum vitæ æternæ primò pertinere ad charitatem; ad alias autem virtutes secundariò, quatenus à charitate imperantur. Ergo attritio, quæ à charitate non procedit, vel imperatur, neque remissionem peccati, neque gratiæ augmentum obtinere poterit.

8. Sed hæc rationes non conuincunt. Primæ rationi respondet Coninch. disput. 2. de pœnit. dub. 14. n. 126. in homine iusto attritionem peccatorum venialium non imperat omnium illorum remissionem; sed aliquorum, prout diuinæ bonitati beneplacitum fuerit, quia non in vi dispositionis, & satisfactionis, sed meriti peccatorum remissionem imperat; ideòque plura peccata Sacramento Pœnitentiæ remittenda relinquuntur. Sed displicet hæc solutio, eò quod gratis asseritur, virtute attritionis aliqua peccata remitti, & non omnia, cum æquè omnium sit defectio. Item, sine fundamento negat, non remittere peccata vi dispositionis, sed solum meriti, cum utramque rationem attritio contineat, & meriti comparatione gratiæ, & dispositionis comparatione remissionis peccatorum. Secundò respondent alij, nullum esse inconueniens, peccata venialia Sacramento Pœnitentiæ de facto non remitti: quia id per accidens est, cum iam sint attritione remissa, sed hæc responsio sustineri non potest: præcedit enim attritionem Sacramento Pœnitentiæ non est per accidens, sed per se, & necessariò. Ergo per se supponuntur venialia remissa. Non igitur Sacramento Pœnitentiæ inquam remitti possunt. Quocirca respon-

deo, ut vi sacramenti venialia remittantur, sacramentumque Pœnitentiæ æquè mortalia, ac venialia remittat, sufficit fieri, venialium remissionem, quando homini peccatori peccatum mortale remittitur. Etenim si existens in mortali non solum illius, sed venialium attritionem habeas, & ea attritione sacramentum Pœnitentiæ recipias, illud sacramentum non solum mortale, sed venialia tibi remittit. Ergo iam aliquando peccata venialia vi confessionis remittuntur tamen in homine iusto non remittuntur: sicut nec contrito mortalia remittuntur, quia iam sunt remissa; quod non est inconueniens. Secunda minus urget. Fateor per peccatum veniale quodammodo nos auerti à Deo, illiusque fieri inimici; sed quia hæc non est formalis auersio nec formalis inimicitia; sed virtualis, quatenus est opus diuinæ voluntatis aduersum, eiq; displicet optime accedente diuina gratia aboleri potest conuersione, quæ Deo placeat, eiusque voluntati grata sit; tamen formale motuum gratitudinis; & diuinæ complacentiæ non habeat. Tertiam Admitto nullum peccatum veniale remitti sine infusione gratiæ, neque gratiam infundi absque motu liberi arbitrij in finem supernaturalem formaliter, vel virtualiter; nego tamen detestationem peccati ob illius turpitudinem, vel ob priuationem gloriæ, seu æternam damnationem non esse motum in finem supernaturalem; siquidem diuina fide cognoscitur peccatum detestatum, consecutionem finis supernaturalis impedire: Et ex hoc motu concipitur detestatio.

9. Quapropter existimo, satis probabile esse, in homine iusto attritionem, quæ ad peccata venialia se extendit, & gratiæ augmentum mereri, & medio illo augmento peccata venialia aboleri. Sic docuit Suarez. de pœnit. disp. 11. sect. 3. assert. 3. Aegid. de Coninch. de pœnit. disput. 2. dub. 14. num. 124. conclus. 5. Nam esto fit satis apud Doctores controuersum, an operationes aliarum virtutum à charitate, ut meritoria sint gratiæ augmenti, indigeant charitatis imperio vel sufficiat illius moraliter perseverans relatio, vel tandem fieri ab homine grato supernaturaliter finem cognoscente, ut videre est apud Valquez 1. 2. disp. 127. cap. 5. Suarez de gratia. lib. 12. cap. 8. & 9. Attamen negari non potest, operationibus illis à charitate imperatis meritum difunctum correspondere ab eo, quod imperio charitatis correspondet; aliis inutile, & superuacaneum esset, operationes virtutum moralium exercere. Ergo, quamuis asseramus (quod sub lite est) indigere operationes omnium virtutum imperio charitatis, ut condicione ad meritum, cum ex se meritum habeant ea condicione posita; videretur effici manifestè, & attritionem hominis iusti procedentem ex virtute speciali pœnitentiæ, prout ab imperio charitatis distinctam, & meritorium noui gratiæ augmenti esse, & peccatorum, quibus opponitur, remissionem.

10. Non solum attritione hominis iusti peccati venialis remissio obtinetur; sed etiam Oratione Dominica, aliisque precibus veniam exoptantibus, ut docuit Sanctus Augustinus in Eucharid. cap. 71. & lib. 50. homil. vlt. cap. 3. Quintimo aliis operibus bonis virtutis, scilicet, ieiunio, elemosina, humilitatione, si pro impetranda illorum remissione fiant. Nam hæc tacita postulatio, & impetranda remissionis venialium voluntas, est virtualis eorum detestatio, ut rectè inquit Aegid. de Coninch. disp. de pœnitentiis. dub. 14. conc. 6. numer. 159. Non enim possumus serio desiderare libertari à peccatis, quin ea peccata nobis displiceant.

11. Limitat tamen hæc doctrinam Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 4. num. 15. dummodo ex imperio charitatis ea opera procedant, motus ea sententia, quam latè tradidit lib. 2. sum. tract. 3. de charit. cap. 1. de num. 2. scilicet, nulla opera virtutis prodesse homini ad meritum sine eo, quod à charitate elicatur, vel imperentur. Non enim videris dignus amicitia diuina, & æterna cum Deo coniunctione, nisi eam consequi intendas: quod fieri non potest sine motu charitatis elicitò vel imperato. Et ob hæc causam, inquit, appellatur charitas reliquarum virtutum forma: quia ad promendam vitam æternam mortuæ sunt absque charitatis motione & imperio. A charitate autem vult, & efficientiam accipiunt. Ideoque dixit Paul. ad Colossens. 3. charitatem esse vinculum perfectionis & 1. ad Corinth. 13. omnia absque charitate inutilia esse; charitate autem vitia fieri, ita ut nec fides ipsa supernaturalis esse possit, nisi quatenus per charitatem operatur, ut dicitur ad Gal. 5.

12. Sed hæc limitatio, etsi probabilis sit, mihi tamen semper difficilis visa est: ex ea namque manifestè inferitur, rarò seculares homines, imò religiosos, augmentum iustitiæ mereri, tamen plures actus virtutum moralium, & theologiarum exerceant. Quis enim est ita Deo coniunctus, & amicus qui omnia opera virtutum ex imperio charitatis præsteret? Aliis si ob nulla opera virtutis merces esset accipienda, nisi ob easque propter Dei gloriæ, & ipsius amoris essent facta quomodo ij quibus beatitudo conceditur, quia necessitatè patientis miseri sunt, ignorat in die Iudicij, se Christi miseros esse, ut colligitur ex illo responsò: *quando te vidimus esurienti & pauperum?* & quomodo diuersa merces recipiendi Discipulum

in nomine Discipuli, vel Prophetam in nomine Præphetæ, vel minimum Christi seruum in nomine serui, promittitur Matthæi 10. Eadem enim merces omnibus concedenda esset, cum ratio meriti vna sit.

13. Quocirca crederem, satis probabile esse solam charitatem animæ inhaerentem sufficientem esse, ut reliquarum virtutum operationes meritorie sint, & charitatis augmenti, & remuneracionis æternæ: maximè si huic charitati aliqua actualis relatio, quæ res, utraq; omnia in Deum, ut supremum bonum, & vltimum finem referas, adiungatur. Neque enim credendum est, piissimum, & benignissimum Deum, tot opera virtutum suorum amicorum absque præmio vitæ æternæ restitutum, eò quod ex relatione actuali in ipsum non processerint: satis enim videtur esse, quòd ad ipsum virtualiter referantur, quatenus sunt opera amici, & de obiecto sibi grato. Neque aliud colligitur ex verbis Apostoli charitatem commendantis. Fateor namque, omnia opera virtutis ad meritum beatitudinis inutilia esse absque charitate habituali: quia ab hac charitate, tanquam à radice accipiunt, vim, & efficaciam merendi: neque tamen inutilia esse absque actu proprio charitatis. Adde esse satis probabile charitatem, dum in anima refidet, obiecta aliarum virtutum attingere, & simul cum aliis virtutibus suos actus operari. Quòd si ita est, optimè intelligitur, quæ ratione reliquarum virtutum charitas forma sit, radix, & perfectio. Sed de his alibi latius.

14. Insuper panis, aquæque benedictæ, aliisque sacramentalibus virtus peccata venialia remittendi tribuitur, non quidem per se, & vi sua, aliàs essent sacramenta, sed quatenus ex orationibus Ecclesiæ vim habent à Deo imperandi pium motum voluntatis, quo venialia remitti possunt, sicuti habent potestatem compescendi Dæmones, sedandi tempestates, & noxia remouendi, ut latius docuit D. Thom. *quæst. 87. art. 3. Summ. de penitent. disp. 11. sect. 2. Regid. de Coninch. q. 71. art. 3. dñb. conico. concl. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 4. num. 16. corol. 8.*

15. Adde: nullum peccatum, siue mortale, siue veniale remittitur absque proposito formali, vel virtuali, nunquam illud iterum committendi: quia remitti non potest absque scilicet detestatione, illius peccati voluntatem, & affectum excludente potes tamen, probabilem timorem habere in illud peccatum incidendi, si occasio se obtulerit: quinimo spectata tua fragili conditione iudicare casurum, quia hoc iudicium, & timor consistere potest cum efficaci voluntate actuali id peccatum pro vitibus fugiendi, ut notatur Regid. de Coninch. *disp. 2. de pan. dub. 14. concl. 7. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 4. assert. 8.*

16. Ex quibus triplex discernim accipe inter propositum requisitum ad remissionem mortalis, & requisitum ad remissionem venialis. Primum est. Propositum requisitum ad remissionem peccati mortalis non solum opponitur peccato expressè detestato, sed cuiuscunque alteri: siquidem gratia vi cuius mortale remittitur, æquè omnibus mortalibus contradicit: at propositum requisitum ad venialis remissionem, non indiget opponi omnibus aliis venialibus, cum gratia compari possit cum omnibus peccatis venialibus. Sed fateor, hoc discernim, quod verissimum est, non satis consequenter adstrui à Paulo Layman. ipse enim affirmat, nullam detestationem peccati, nullamque illius vitandi propositum esse venialis remissionem, nisi à charitate procedat, vel imperetur, seu nisi ex motu placendi Deo concipiatur. Cum ergo hoc motuum æquè omnia venialia peccata afficiat, efficitur sanè in sententia Laym. non posse detestari vnum peccatum veniale, absque alio, detestatione sufficiente ad illius remissionem: quod ipse repugnat concedere. Secundum est. Propositum peccati mortalis vitandi est absolutum, vitandi, inquam, omnia mortalia, tam singulariter, quam collectivè sumpta: quia omnia diuina gratia adiutus vitare potes: at propositum vitandi venialia non est ita absolutum, sed est propositum vitandi omnia, pro humana fragilitas permiserit, & singula absolute: quia aliter vitare spectata gratia, quæ communiter concedi solet, impossibile est.

Tertium est. Propositum vitandi venialia non est necessarium ita firmum, & efficax, sicuti propositum vitandi mortale, neque ita efficaciter animum mouet ad fugiendas peccati venialis occasiones, sicuti mouet propositum vitandi mortale. Etenim peccatum mortale animæ malum longè grauius est, quam veniale, difficiliusque incurritur, cum tamen occasiones committendi venialia passim contingant. Ex quo vterius prudenter inferunt prædicti Doctores facilius absolutum posse relabentes in eandem speciem peccati venialis, quam mortalis, quòd ipse relapsus non sit indicium defectus doloris ad illius remissionem necessarij, cum prouenire possit ex occasioibus frequenter oblati, quæ non sic in peccatis mortalibus contingunt, à quarum fuga facillè excusantur, præcipue si absque incommodo id facere non possint.

17. Ad extremum aduerte. Peccata, siue mortalia, siue venialia, sic per penitentiam remittuntur, ut penitus deleantur, & extinguantur, iuxta illud Actorum 3. *Penitentini, & con-*

uertimini, ut deleantur peccata vestra. Illis autè semel extinctis, ramentis penitens à iustitia recepta decidat, illorum Deus nunquam amplius ad punitionem recordatur: quia, ut dicit Paul. ad Rom. 11. *Sine penitentia sunt dona, & vocatio Dei.* Quòd si dicas, peccata non absolute remittenda per penitentiam, sed sub conditione si in penitentia perseveraueris, obstat: quia illa non esset peccati præsens remissio, sed futura, neque per penitentiam esset deletum peccatum, sed delendum neque reconciliatus peccator, sed reconciliandus, quod repugnat Trident. & Scripturæ sæpè affirmanti, penitentia mundari nostra delicta, ut pluribus confirmat Gratian. *de penit. distinct. 4. & D. Thom. q. 88. art. 1. & alij passim.* Contra bona opera ab homine iusto facta non penitus extinguuntur peccato, sed suspenduntur, & impediuntur à remuneracione, dum peccatum persistit: eo autem sublato, redeunt, ac si nunquam extincta essent: de qua relatae Suar. *opusculo speciali de reuiviscencia meritor.* Valq. 1. 2. 1. 2. *disp. 211. cap. 5. Regid. de Coninch. de penit. disp. 2. dub. 20.*

18. Quòd si roges, quare bona opera reuiviscunt ad præmium, sublato peccato: peccata verò remissa, sublata gratia, non redeunt ad penam? Respondeo: quia Deus prior est ad præmium, quam ad penam, ad misericordiam, quam ad iustitiam, iuxta illud: *Et misericordia eius super omnia opera eius.* Et quia peccatis applicatur Christi plena satisfactio: ideoque redire non possunt: bonis verò operibus non applicatur peccatum, ut illorum satisfactio, neque ut forma, ea bona opera extinguuntur, sed solum ut impediens eorum præmium. Quare peccato remisso optimè ad præmium redire possunt. Adde, diuinam bonitatem maximè decere, bona opera facta à suis amicis, ab amicitia postea deuiantibus, apud se remuneranda retinere, si ad amicitiam redierint. At nullatenus decet, nec fieri potest, peccata remissa apud se punienda retinere, si à iustitia recesserint.

19. Neque obstat, quòd per Prophetam Ezech. c. 18. æquè afferat Deus, se non recordaturum tuorum bonorum operum, si à iustitia discesseris, sicuti asserit, se non recordaturum amplius iniquitatum, quas operatus es, si illarum penitentiam egeris: quia id intelligi debet, dum in iniquitate perseveraueris: quia, eo statu durante, non amplius bonorum operum recordatur Deus, ac si nunquam facta fuissent. At, si ab statu peccati in statum gratiæ te receperis, omnia bona opera, quia per peccatum sepulta erant, reuiviscunt: aliàs penitentia facta, & iustitia accepta, recordaretur Deus tuarum iniquitatum: siquidem ob illarum causam opera bona antea facta & præmio digna priuarentur præmio, iniquitatisque remissa tibi non leuiter noceret, contra Ezechielem, cap. 18. & 33.

PUNCTUM III.

Qualiter Penitentia virtus omnibus adultis necessaria sit.

1. Penitentiam omnibus adultis peccatum mortale commissis necessariam esse, fides docet. *Quæ penitentia, a tritio, an contritio?*
2. Sub distinctione respondetur.
3. Examinatur quadam limitatio superioris doctrinae de articulo mortis.
4. Absque formali detestatione aliquando contingit iustificatio.
5. Penitentia peccati tibi necessaria est triplici euentu.
6. Alios euentus plures Doctores enumerant: sed non placent.
7. In articulo mortis penitentia per se necessaria est.
8. Extra articulum mortis nullum signari potest tempus determinatum.
9. Ex diuino præcepto obligaria, secundum probabiliorum, communemque sententiam, ne diu penitentiam differas.
10. Soluitur quadam obiectio.
11. Remissis peccatis nulla superest obligatio postrema detestationis, nisi Sacramentum sit suscepturus.

1. Penitentiam formalem, vel virtutalem esse necessariam ad salutem omnibus adultis peccatum mortale committentibus, docet Trid. sess. 14. cap. 4. sumiturque ex illo Lucæ 3. *Nisi penitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* Ratioque est manifesta: nam per peccatum nostra voluntas diuinæ legi aduersatur, eius amicitia perditur, & diuina autoritas offenditur, & contemnitur, nobisque ipsis graue malum irrogamus. Tenemur ergo procurare, quoad fieri possit hanc auersionem de medio tollere, tum ex charitate, qua amicitiam perditam obligamus restaurare, tum ex iustitia, seu speciali virtute penitentia, qua diuinæ autoritate læsæ, & offensæ satisfacere debemus, tum ex virtute, qua damnum, quod nobis intulimus, reparare debemus. At his omnibus obligationibus penitentia satisfacit, ut ex præcedenti Puncto constat. Est igitur penitentia necessaria.